

„Het pensioen is een stoel met drie poten”

Iedereen is ervan overtuigd dat het wettelijk pensioen moet worden hervormd. Maar over de harmonisatie van drie pensioenpijlers bestaat geen eensgezindheid. Moet de fiscale subsidie voor de derde pijler worden afgeschaft? Of is die juist onmisbaar om ervoor te zorgen dat de Belgen comfortabel kunnen leven na hun pensioen?

THINKSTOCK

DE DRIE PENSIOENPIJLERS

Reportage : Laurent Feiner

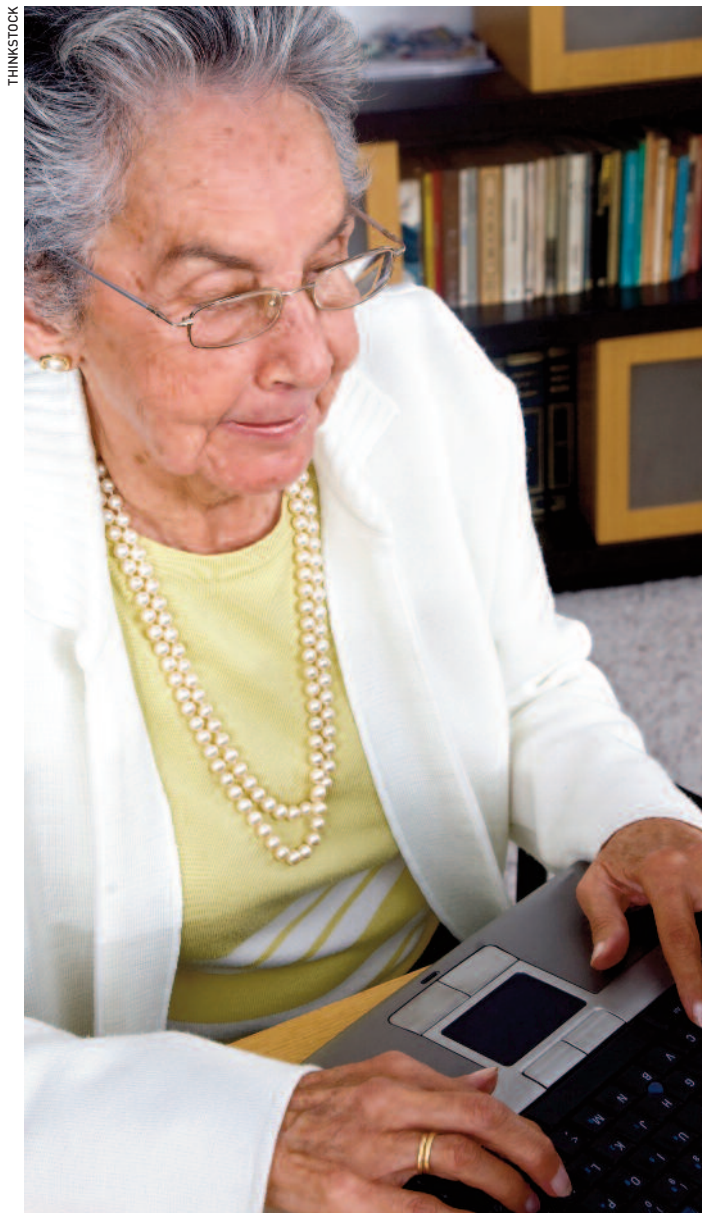
Voor velen is het al lang een doorn in het oog: een werknemer in de privé-sector ontvangt een pensioen van gemiddeld 925 euro, een zelfstandige krijgt gemiddeld 640 euro en een ambtenaar 2260 euro. Tijdens een seminarie over de pensioenproblematiek, dat werd georganiseerd door Decavi in samenwerking met PwC, herinnerde minister van Pensioenen Vincent Van Quickenborne aan zijn plan om de verschillende pensioenstelsels dichter bij elkaar aan te sluiten.

Volgens Michel Jadot, voormalig coördinator van de Nationale Pensioenconferentie en de geestelijke vader van het groenboek over de pensioenen, zou een

fusie een slecht idee zijn. „Elk stelsel heeft zijn geschiedenis en zijn eigen kenmerken. Maar ik blijf er voorstander van om bruggen te slaan tussen de verschillende stelsels, aangezien gemengde loopbanen steeds vaker voorkomen.”

Fiscale subsidies

Bovendien moet volgens Jadot prioriteit worden gegeven aan de eerste en de twee pensioenpijler: het wettelijk pensioen en de pensioenen die worden gefinancierd door bedrijven. De derde pijler, waarbij particulieren een pensioen opbouwen via een individuele levensverzekering of pensioensparen, beschouwt hij niet als een echt pensioenstelsel. „De fiscale subsidie voor die pijler moet worden afgeschaft. De middelen die daardoor vrijkomen, kunnen worden besteed aan de eerste en de tweede pijler.”

THINKSTOCK

Kiezen tussen pensioenfonds en groepsverzekering

De groepsverzekeringen en de pensioenfondsen van de tweede pijler worden vaak tegenover elkaar gezet. De keuze voor een van beide formules wordt gemaakt door de organisator – de werkgever of de sector. Een groepsverzekering krijgt vaak de voorkeur omwille van het gewaarborgde rendement en de kapitaalgarantie op de gestorte premies.

Groepsverzekeringen vertegenwoordigen 78% van de tweede pijler, of 4,7 miljard euro aan premies en 50 miljard euro aan reserves. De groepsverzekeraars beleggen het kapitaal zeer voorzichtig. Hun portefeuille is samengesteld uit 83% obligaties, 5% aandelen, 3% participaties, 4% vastgoed en 5% diversen (zoals cash, deposito's, bons en vorderingen). Het rendement van de groepsverzekeringen

bedroeg 4,04% in 2011. Op de 10, 15 en 20 jaar bedraagt het respectievelijk 4,42%, 4,72% en 5,53%.

Eind 2010 waren er naar schatting 226 pensioenfondsen in België, die een totaal vermogen van 16 miljard euro beheerden. De belangrijkste factoren die bij de keuze een rol spelen, zijn de omvang van het fonds, het aantal aangesloten werknemers en de mate waarin de werkgever betrokken wil zijn bij het beheer.

De Belgische pensioenfondsen hadden in 2011 een gemiddeld rendement van -0,32% op hun beleggingen, tegenover +9,50% in 2010. Op 31 december 2011 waren de portefeuilles samengesteld uit 37% aandelen, 52% obligaties, 4% vastgoed, 4% liquiditeiten en 3% diversen (bijvoorbeeld grondstoffen).

Pensioenfondsen gaan internationaal

De regelgeving voor de pensioenfondsen is de afgelopen jaren drastisch veranderd. De richtlijn 2003/41/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening werd aangenomen op 3 juni 2003 en laat pensioenfondsen profiteren van het vrije kapitaalverkeer en de vrijheid om diensten te verlenen – de basisprincipes van de interne markt. Een

lokaal pensioenfonds krijgt daarvoor de mogelijkheid zijn activiteiten naar een Europees niveau te verplaatsen. De pensioenfondsen kunnen zo bedrijfs-pensioenregelingen beheren voor bedrijven die zijn gevestigd in een andere lidstaat. Daardoor kunnen bedrijven die grensoverschrijdend actief zijn, opteren voor één enkel pensioenfonds voor al hun filialen in Europa. Met het oog daarop heeft België een gunstig fiscaal

en juridisch kader gecreëerd. Er wordt geen belasting geheven op beursverrichtingen en de meerwaarde van de portefeuille, er is een fiscale neutraliteit op het niveau van de btw en er geldt een vrijstelling van de roerende voorheffing. Helaas is het grote succes uitgebleven. Volgens Olivier Hermand, partner bij PwC, waren in juni 2011 slechts 84 op de 140.000 fondsen in Europa grensoverschrijdend actief.

- Jadot blijft verrassen: „Ons pensioensysteem is zo slecht nog niet: volgens de Share-onderzoeken over gezondheid, vergrijzing en pensioenen in Europa is de Belgische gepensioneerde een van de rijkste van Europa. Maar het is moeilijk om de vervangingsratio's (het percentage van zijn beroepsinkomen dat een persoon behoudt wanneer hij met pensioen gaat, nvdr) te vergelijken, gezien de diversiteit van de variabelen waarmee rekening moet worden gehouden.”

Philippe Colle, afgevaardigd bestuurder van de beroepsvereniging van de verzekeringsondernemingen Assuralia, denkt heel anders over dat belastingvoordeel. „De fiscale aanmoediging van de derde pijler moet gehandhaafd blijven (voor elke gestorte premie geldt een belastingvermindering van 30% op een maximumbedrag van 2200 euro voor levensverzekeringen en van 910 euro voor pensioensparen, nvdr). Gezien de lage vervangingsratio in België, moeten alle middelen waarmee de Belg kan sparen voor zijn pensioen worden gepromoot. De drie pijlers zijn perfect complementair en dat moet zo blijven.”

Daar valt iets voor te zeggen: terwijl de gemiddelde 65-jarige in 1970 nog een levensverwachting van 8 jaar had, be-

droeg die in 2010 al 17 à 21 jaar. Tegen 2050 loopt de levensverwachting vanaf de pensionering wellicht op tot 22 à 26 jaar. Doordat het aantal gepensioneerden stijgt en het geboortecijfer laag is, wordt het problematisch om de pensioenen te financieren. In 2000 was één op de vijf Belgen ouder dan 65 jaar en waren er vier mensen actief voor één gepensioneerde. In 2020 zal één op de vier Belgen ouder zijn dan 65 jaar en zullen er slechts drie mensen actief zijn per gepensioneerde. In 2050 zal die verhouding één op de drie Belgen zijn, met slechts twee actieve personen per gepensioneerde. Die cijfers maken duidelijk waarom het pensioenstelsel dringend aan een hervorming toe is.

Onder de armoedegrens

Philippe Colle is het ook niet eens met de stelling van Michel Jadot dat de Belgische gepensioneerden rijk zouden zijn: „Volgens een Europese studie zit 23% van de Belgische gepensioneerden onder de armoedegrens. De pijlers worden dus beter niet tegenover elkaar geplaatst, ze moeten complementair worden gemaakt. De tweede en de derde pijler moeten de eerste pijler ondersteunen. We mogen ook niet vergeten dat de verzekeraars een groot deel van hun reserves – 45 à 50 miljard euro – beleggen in Belgische overheidsobligaties. Het Belgische pensioensysteem is als een stoel met drie poten: neem een of twee van die poten weg en de stoel valt om.” Ook Karel Van Gutte, secretaris-generaal van de Belgische Vereniging van Pensioeninstellingen (BVPI), vindt dat de tweede pijler een aanvulling op het wettelijk pensioen moet blijven.

Philippe Colle wil komen tot een vervangingsratio van 65 à 70%. Daarvoor zouden mensen gedurende hun actieve loopbaan van 40 jaar een deel van hun loon (6 à 8%) in een groepsverzekering moeten storten. Philippe

„Het Belgische pensioensysteem is als een stoel met drie poten: neem een of twee van die poten weg en de stoel valt om.”

Philippe Colle, afgevaardigd bestuurder Assuralia

Colle: „Dat zou het mogelijk maken om een bijkomende vervangingsratio van 18 à 24% te creëren. Gezien het feit dat de huidige vervangingsratio rond de 40% ligt, zou de doelstelling van 60 à 65% haalbaar moeten zijn.”

Rendementsgarantie en loonnorm

„De veralgemening van de tweede pijler die de regering voor ogen staat, heeft twee grote uitdagingen doen ontstaan”, zegt Florence Delogne, senior legal counsel van PwC, die zich heeft gespecialiseerd in pensioenen. De eerste is de rendementsgarantie die de Wet op de aanvullende pensioenen oplegt. Volgens die wet moet de werkgever een rendement van 3,75% garanderen op de persoonlijke bijdragen van de werknemer, ongeacht het type pensioenplan. Op de werkgeversbijdragen moet hij een rendementsgarantie van 3,25% bieden voor de plannen met vaste bijdragen of de cashbalanceplannen.

BELGA

„Ons pensioensysteem is zo slecht nog niet: volgens de Share-onderzoeken is de Belgische gepensioneerde een van de rijkste van Europa.”

Michel Jadot, voormalig coördinator van de Nationale Pensioenconferentie

Frédéric Struyf, directeur bij Integrale, legt uit: „Momenteel biedt geen enkele verzekeraar een gewaarborgde rente van 3,75% op nieuwe contracten. Die komen niet uit boven 3,25%. Gezien de situatie op de financiële markten sinds 2008 is het de vraag hoe lang de verzekeraars dat rendement nog kunnen volhouden. Als de verzekeraars daartoe niet in staat zijn, zal de werkgever het verschil ten opzichte van het minimumrendement moeten bijpassen.”

De tweede uitdaging voor de tweede pijler is de loonmatiging, vinden Florence Delogne en Frédéric Struyf. „De regering wil de sociale partners ertoe bewegen om de tweede pijler te veralgemenen. Maar is dat nog te verzoenen met de loonnorm? De maximale toegestane verhoging in 2012 is vastgesteld op 0,30%. Moet er geen uitzondering worden gemaakt voor de werkgeversbijdragen die worden gestort in de pensioenplannen?”

Negatieve fiscale impact

In het nieuwe regeerakkoord zijn enkele maatregelen opgenomen die een rechtstreekse negatieve fiscale impact op de tweede en de derde pensioenpijler zullen hebben.

- De belasting op het aanvullend pensioen dat met werkgeversbijdragen wordt opgebouwd, is voortaan progressief: 20% op 60 jaar, 18% op 61 jaar, 16,50% vanaf 62 tot 64 jaar en 10% op 65 jaar, tegenover 16,50% vanaf 60 tot 64 jaar en 10% op 65 jaar.
- De individuele pensioentoezeggingen voor zelfstandige bedrijfsleiders moeten worden uitbesteed aan een pensioeninstelling.
- De regering wil een bijkomend plafond opleggen voor de 80%-regel. De werkgeversbijdragen zullen alleen fiscaal aftrekbaar zijn als de som van het wettelijk en het aanvullend pensioen niet uitstijgt boven het maximumpensioen van de overheidssector (72.480,72 euro bruto per jaar).
- De belastingvermindering voor het pensioensparen wordt beperkt tot 30%. Het maximumtarief van 40% worden afgeschaft. Hetzelfde geldt voor de persoonlijke bijdragen die worden gestort voor de tweede pijler: het fiscale cadeau is voortaan beperkt tot 30%.
- De roerende voorheffing wordt verhoogd van 15 tot 21%, en in sommige gevallen zelfs 25%. De roerende voorheffing op interesten van niet-fiscale contracten zal stijgen van 15 tot 21%.

De pensioenproblematiek zal ongetwijfeld nog heel wat inkt doen vloeien. Maar het was hoog tijd dat er iets werd ondernomen, zelfs al wordt het probleem fundamenteel niet opgelost en zullen bepaalde fiscale maatregelen de Belgen pijn doen in hun portefeuille. De crisis laat zich duidelijk voelen. ■

BELGA